

040.1692.161204

"ՎԱՎԵՐԱՑՆՈՒՄ ԵՄ"
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀ Ռ. ՔՈՉԱՐՅԱՆ

"16" դեկտեմբերի 2004 թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՐՈՇՈՒՄ

18 նոյեմբերի 2004 թվականի N 1692-Ն

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՊԱՐԱՐՏԱՆՅՈՒԹԵՐԻ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ

"Ստանդարտացման մասին" Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածին համապատասխան, ինչպես նաև հաշվի առնելով մարդու կյանքի եւ առողջության, կենդանիների ու բույսերի կյանքի եւ առողջության, շրջակա միջավայրի համար բույսերի սնուցման եւ հողի բերրիության բարձրացման նպատակով օգտագործվող հանքային պարարտանյութերի վտանգավորության ռիսկի աստիճանը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշում է.

1. Հաստատել հանքային պարարտանյութերի տեխնիկական կանոնակարգը՝ համաձայն հավելվածի:

2. Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարին՝ սույն որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո երեք ամսվա ընթացքում՝ օրենքով սահմանված կարգով հաստատել հանքային պարարտանյութերի արտադրման եւ իրացման, ինչպես նաև դրանց մեջ թունավոր տարրերի պարունակության թույլատրելի մակարդակները սահմանող սանիտարական կանոնները եւ նորմերը:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման պահից վեց ամիս հետո՝ բացառությամբ սույն որոշման 1-ին կետով հաստատված տեխնիկական կանոնակարգի 12-րդ կետի պահանջի, որն ուժի մեջ է մտնում սույն որոշման պաշտոնական հրապարակման պահից երկու տարի հետո:

ՍՏՈՐԱԳՐՎԵԼ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԻՑ
2004 թվականի ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 9-ԻՆ

Հավելված
ՀՀ կառավարության
2004 թվականի նոյեմբերի 18-ի
N 1692-Ն որոշման

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՊԱՐԱՐՏԱՆՅՈՒԹԵՐԻ

I. ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՈԼՈՐՏԸ

1. Սույն հանքային պարարտանյութերի տեխնիկական կանոնակարգի (այսուհետ՝ տեխնիկական կանոնակարգ) գործողությունը տարածվում է Հայաստանի Հանրապետության

գյուղատնտեսության ոլորտում կիրառման համար թույլատրված արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկի ծածկագրերին համապատասխան՝ հանքային

պարարտանյութերի հետեւյալ խմբերի վրա՝

ա) կենդանական կամ բուսական ծագման պարարտանյութեր 3101 00 000,

բ) հանքային կամ քիմիական պարարտանյութեր, ազոտական 3102,

գ) հանքային կամ քիմիական պարարտանյութեր, ֆոսֆորական 3103,

դ) հանքային կամ քիմիական պարարտանյութեր, կալիումական 3104,

ե) հանքային կամ քիմիական պարարտանյութեր, երկու եւ

ավելի սնուցող տարր՝ ազոտ, ֆոսֆոր, կալիում պարունակող 3105:

(1-ին կետը փոփ. 23.11.07 թվականից 26.04.07 թիվ 505-Ն որոշում)

2. Սույն տեխնիկական կանոնակարգով սահմանվում են հանքային

պարարտանյութերի անվտանգությունը բնորոշող ցուցանիշները, ինչպես նաեւ

մակնշմանը, փաթեթավորմանը, փոխադրմանը եւ պահմանը ներկայացվող պահանջներն ու դրանց համապատասխանության հավաստման ընթացակարգերը:

3. Սույն տեխնիկական կանոնակարգը չի տարածվում բուսական կամ կենդանական ծագում ունեցող պարարտանյութերի վրա:

4. Հանքային պարարտանյութերը ենթակա են համապատասխանության պարտադիր հավաստման:

II. ՀԱՄԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

5. Սույն տեխնիկական կանոնակարգում կիրառվում են հետեւյալ հասկացությունները՝

ա) պարարտանյութ՝ բույսերը սնուցող եւ հողի բերրիությունը բարձրացնող նյութ,

բ) հանքային պարարտանյութ՝ արդյունաբերական եղանակով ստացված կամ հանածո պարարտանյութ, որը պարունակում է սնուցող տարր,

գ) սնուցող տարր՝ պարարտանյութի տարր, որն անհրաժեշտ է բույսերի աճի եւ զարգացման համար:

Սնուցող տարրերը բաժանվում են 3 խմբի՝

գլխավոր սնուցող տարրեր՝ ազոտ (N), ֆոսֆոր (P), կալիում (K),

երկրորդային սնուցող տարրեր (մակրոտարրեր)՝ կալցիում (Ca), մագնեզիում (Mg), ծծումբ (S), որոնց պարունակությունը բույսերում եւ հողում կազմում է մի քանի տոկոսից մինչեւ դրա հարյուրերորդական մասը՝ վերահաշվարկված ըստ չոր նյութի,

միկրոսնուցող տարրեր՝ բոր (B), մանգան (Mn), պղինձ (Cu), ցինկ (Zn), կոբալտ (Co), մոլիբդեն (Mo), երկաթ (Fe), որոնց պարունակությունը բույսերում եւ հողում կազմում է տոկոսի հազարերորդական մասից ոչ ավելի՝ վերահաշվարկված ըստ չոր նյութի,

դ) հանքային պարարտանյութի տեսակ՝ հանքային պարարտանյութի դաս, որը որոշվում է ազդող նյութով,

ե) պարարտանյութի ազդող նյութ՝ պարարտանյութում պարունակվող հիմնական սնուցող տարր, օրինակ՝ ազոտական պարարտանյութի համար՝ ազոտ, ֆոսֆորականի համար՝ ֆոսֆոր, կալիումականի համար՝ կալիում,

զ) ազոտական պարարտանյութ՝ պարարտանյութ, որը պարունակում է ազոտ՝ բույսերի կողմից յուրացվելի ձեւով,

է) ֆոսֆորական պարարտանյութ՝ պարարտանյութ, որը պարունակում է ֆոսֆոր՝ բույսերի կողմից յուրացվելի ձեւով,

ը) կալիումական պարարտանյութ՝ պարարտանյութ, որը պարունակում է կալիում՝

բույսերի կողմից յուրացվելի ձեռով,

թ) համալիր հանքային պարարտանյութ՝ հանքային պարարտանյութ, որը պարունակում է երկուսից ոչ պակաս գլխավոր սնուցող տարր,

ժ) բարդ հանքային պարարտանյութ՝ պինդ կամ հեղուկ համալիր հանքային պարարտանյութ, որում բոլոր մասնիկները, բյուրեղները կամ հատիկներն ունեն միեւնոյն կամ մոտիկ քիմիական բաղադրություն,

ժա) պարզ (միաբաղադրիչ) հանքային պարարտանյութ՝ հանքային պարարտանյութ, որը պարունակում է գլխավոր սնուցող տարրերից որեւէ մեկը,

ժբ) միկրոպարարտանյութ՝ պարարտանյութ, որում ազդող նյութը միկրոսնուցող տարրն է,

ժգ) պարարտանյութ՝ միկրոսնուցող տարրերով՝ հանքային պարարտանյութ, որը պարունակում է մակրոտարրեր եւ միկրոսնուցող տարրեր,

ժդ) սնուցող տարրերի պարունակություն՝ սնուցող այն նյութերի առկայությունը, որոնք յուրացվում են բույսերի կողմից եւ լուծվում ջրում, ցիտրատների չեզոք լուծույթում, ամոնիակի ցիտրատի լուծույթում, կիտրոնաթթվի լուծույթում, մրջնաթթվի 2 տոկոսանոց լուծույթում,

ժե) հանքային պարարտանյութի ազատ թթվայնություն՝ հանքային պարարտանյութի բաղադրության մեջ թթվի քանակությունը,

ժզ) խառնված հանքային պարարտանյութ՝ համալիր հանքային պարարտանյութ, որն ստացվել է պատրաստի փոշենման, բյուրեղական կամ հատիկավոր պարարտանյութերի մեխանիկական խառնման միջոցով,

ժէ) հայտարարված պարունակություն՝ տարրի կամ դրա օքսիդի պարունակությունը, որը նշվում է պարարտանյութի մականշվածքում կամ ապրանքաուղեկից փաստաթղթում,

ժը) հանքային պարարտանյութի հատիկների ստատիկ ամրություն՝ հանքային պարարտանյութի հատիկների ամրություն, որը որոշվում է երկու զուգահեռ հարթությունների միջեւ միառանցք սեղմման ժամանակ տվյալ չափի հատիկի քայքայման ճիգով,

ժթ) ինքնաբոցավառման ջերմաստիճան՝ շրջակա միջավայրի այն ամենացածր ջերմաստիճանը, որի դեպքում հատուկ փորձարկումների պայմաններում նկատվում է պարարտանյութի ինքնաբոցավառում,

ի) հանքային պարարտանյութի փխրունություն՝ հանքային պարարտանյութի վիճակ, որը բնութագրվում է դրա եռակալման աստիճանով՝ արտահայտված գնդերի հարաբերական քանակության տոկոսով,

իա) հանքային պարարտանյութի խոնավություն՝ խոնավության պարունակություն, որը հանքային պարարտանյութում կապված չէ քիմիապես եւ քիմիասորբված չէ,

իբ) հանքային պարարտանյութի հատիկային (չափային) կազմ՝ հանքային պարարտանյութի կազմը՝ տոկոսային հարաբերությամբ՝ ըստ մասնիկների չափերի (չափամասերի),

իգ) օրգանահանքային պարարտանյութ՝ օրգանական եւ հանքային պարարտանյութերի խառնուրդ, որն ստացվել է միասնական տեխնոլոգիական գործընթացով կամ մեխանիկական խառնման միջոցով,

իդ) հանքային պարարտանյութի պառկապնդելիություն՝ արտաքին որոշակի պայմաններում հանքային պարարտանյութի հատիկների միջեւ շաղկապման ֆազային շփումներ առաջացնելու հանքային պարարտանյութի հատկություն:

III. ՇՈՒԿԱ ՄՈՒՏՔ ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

6. Արգելվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանքային

պարարտանյութերի իրացումն առանց դրանց համապատասխանության հավաստման:

7. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում համապատասխանության պարտադիր հավաստման ենթակա եւ շրջանառության մեջ գտնվող հանքային պարարտանյութերը պետք է ուղեկցվեն համապատասխանության նշանի մակնշմամբ, համապատասխանության սերտիֆիկատով կամ գրանցված համապատասխանության հայտարարագրով:

IV. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ

8. Սույն տեխնիկական կանոնակարգի I բաժնում տրված հանքային պարարտանյութերը պետք է համապատասխանեն 1-5-րդ աղյուսակներում տրված նորմերին:

Աղյուսակ 1. Ազոտական պարարտանյութերի ցուցանիշները

Ցուցանիշի անվանումը		Նորմը
1	2	
1. Ազոտի զանգվածային մասը՝ վերահաշվարկված ըստ չոր նյութի, %	վերահաշվարկված հայտարարված պարունակությանը:	Պետք է համապատասխանի
2. Փխրունությունը (պինդ պարարտանյութերի համար), % նշ պակաս		100
3. Խոնավության զանգվածային մասը (պինդ պարարտանյութերի համար), % նշ ավելի		0,3
4. 10%-անոց ջրային լուծույթի pH, նշ պակաս		4,5
5. Հատիկային կազմը (պինդ պարարտանյութերի համար)՝ 0,5 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, % նշ ավելի 1 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, % նշ ավելի 6 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, % նշ պակաս		3 5 100
6. Ծակոտկենությունը (յուղի կուտակման լուծույթի համար)՝ ազոտի բարձր պարունակությամբ պինդ պարարտանյութի համար, % նշ ավելի		4,0
7. Հատիկների ստատիկ ամրությունը (պինդ պարարտանյութերի համար) ՄՊա (կգ/սմ ²)		1,2 (12) - 30 (300)
8. Միկրոսնուցող տարրերի զանգվածային մասը, % հայտարարված պարունակությանը:		Պետք է համապատասխանի

9. Երկրորդային սնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
10. Թունավոր տարրերի զանգվածային մասը, %	Չպետք է գերազանցի Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից հաստատված սանիտարական կանոններով եւ նորմերով սահմանված թույլատրելի մակարդակները:

Աղյուսակ 2. Ֆոսֆորական պարարտանյութերի ցուցանիշները

Ցուցանիշի անվանումը	Նորմը
1. Յուրացվելի ֆոսֆատների զանգվածային մասը՝ վերահաշվարկված ըստ P2O5, %, ոչ պակաս	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
2. Փխրունությունը (պինդ պարարտանյութերի համար), %	100, ոչ պակաս
3. Խոնավության զանգվածային մասը (պինդ պարարտանյութերի համար), %	ոչ ավելի 3,5
4. 10%-անոց ջրային լուծույթի pH, ոչ պակաս կամ ազատ թթվի զանգվածային մասը՝ վերահաշվարկված ըստ H3PO4	4,5 3,2-6,5
5. Հատիկային կազմը (պինդ պարարտանյութերի համար)՝	
1 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	ոչ ավելի 4
1-ից մինչև 4 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	ոչ պակաս 85
6 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	ոչ պակաս 100
6. Հատիկների ստատիկ ամրությունը, ՄՊա (կգ/սմ ²)	1,4 (14) - 30 (300)
7. Միկրոսնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:

8. Երկրորդային սնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
9. Թունավոր տարրերի զանգվածային մասը, %	Զպետք է գերազանցի Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից հաստատված սանիտարական կանոններով եւ նորմերով սահմանված թույլատրելի մակարդակները:

Աղյուսակ 3. Կալիումական պարարտանյութերի ցուցանիշները

Ցուցանիշի անվանումը	Նորմը
1. Կալիումի զանգվածային մասը՝ վերահաշվարկված ըստ K ₂ O, %, ոչ պակաս	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
2. Փխրունությունը (պինդ պարարտանյութերի համար), %	100
3. Խոնավության զանգվածային մասը (պինդ պարարտանյութերի համար), %	1,0
4. 10%-անոց ջրային լուծույթի pH, ոչ ցածր	4,5
5. Հատիկային կազմը (պինդ պարարտանյութերի համար)՝ 1 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	5
1-ից մինչև 4 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	95
6 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %	100
6. Միկրոսնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
7. Երկրորդային սնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	Պետք է համապատասխանի հայտարարված պարունակությանը:
8. Թունավոր տարրերի զանգվածային մասը, %	Զպետք է գերազանցի Հայաստանի Հանրապետության

| առողջապահության նախարարի |
 | կողմից հաստատված |
 | սանիտարական կանոններով եւ |
 | նորմերով սահմանված |
 | թույլատրելի մակարդակները:

Աղյուսակ 4. Համալիր պարարտանյութերի ցուցանիշները

Ցուցանիշի անվանումը		Նորմը
1	2	
1. Գլխավոր սնուցող տարրերի զանգվածային մասերը, %	հայտարարված պարունակությանը:	Պետք է համապատասխանեն
2. Խոնավության զանգվածային մասը (պինդ պարարտանյութերի համար), %, ոչ ավելի		1,5
3. 10%-անոց ջրային լուծույթի pH, ոչ պակաս		4,5
4. Հատիկային կազմը (պինդ պարարտանյութերի համար), որոնք անցնում են`		
1 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %, ոչ ավելի		3
1-ից մինչև 4 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %		94
6 մմ տրամագիծ ունեցող անցքերով մաղի միջով անցնող հատիկների զանգվածային մասը, %		100
5. Փխրունությունը, %, ոչ պակաս		100
6. Հանքային պարարտանյութերի հատիկների ստատիկ ամրությունը, ՄՊա (կգ/սմ ²), ոչ պակաս		3,0 (30)
7. Միկրոսնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	հայտարարված պարունակությանը:	Պետք է համապատասխանի
8. Երկրորդային սնուցող տարրերի զանգվածային մասը, %	հայտարարված պարունակությանը:	Պետք է համապատասխանի
9. Թունավոր տարրերի զանգվածային մասը, %	Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից հաստատված	Չպետք է գերազանցի

| սանիտարական կանոններով եւ |
 | նորմերով սահմանված |
 | թույլատրելի մակարդակները: |

Աղյուսակ 5. Օրգանահանքային պարարտանյութերի ցուցանիշները

Ցուցանիշի անվանումը	Նորմը
1. Գլխավոր սնուցող տարրերի զանգվածային մասերը, % հայտարարված պարունակությանը:	Պետք է համապատասխանեն
2. pH	6,0-7,5
3. Թունավոր տարրերի զանգվածային մասը, % Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից հաստատված սանիտարական կանոններով եւ նորմերով սահմանված թույլատրելի մակարդակները:	Չպետք է գերազանցի
4. Ախտածին միկրոֆլորա (օրգանահանքային պարարտանյութերի համար)	Բացակայում է:
5. Ճիճուների ձվիկներ (օրգանահանքային պարարտանյութերի համար)	Բացակայում է:

9. Սույն տեխնիկական կանոնակարգի N 3 աղյուսակով սահմանված կալիումական պարարտանյութերի փխրունությունն ապահովելու համար նոր հակապատկապնդելիչ նյութերի կիրառումը պետք է համաձայնեցված լինի Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության հետ:

Հանքային պարարտանյութերի մակնշումը

10. Հանքային պարարտանյութերի յուրաքանչյուր փոխադրական տարայի վրա անմիջապես կամ դրան փակցված պիտակի վրա չվացվող ներկով հստակ եւ ընթեռնելի ձևով կատարված մականշվածքը, ինչպես նաեւ ապրանքադրոշմի փաստաթուղթը պետք է ներառեն տեղեկատվություն հետեւյալ բովանդակությամբ՝

ա) հանքային պարարտանյութի տեսակը, անվանումը ("Խառնուրդ" բառը՝ խառնված հանքային պարարտանյութերի համար),

բ) գլխավոր եւ (կամ) երկրորդային սնուցող տարրը եւ դրա քանակությունը՝

ազոտի, ֆոսֆորի եւ կալիումի պարունակությունը կարող է նշվել՝

ազոտական պարարտանյութի համար՝ տարր ազոտի (N) տեսքով,

ֆոսֆորական պարարտանյութի համար՝ տարր ֆոսֆորի (P) տեսքով կամ ֆոսֆորի պերօքսիդի (P2O5) տեսքով կամ միաժամանակ տարրի եւ պերօքսիդի տեսքով,

կալիումական պարարտանյութի համար՝ տարր կալիումի (K) տեսքով կամ կալիումի

օքսիդի (K_2O) տեսքով,

եթե կալիումի եւ ֆոսֆորի պարունակությունը նշվում է օքսիդների տեսքով, ապա ֆոսֆոր եւ կալիում տարրերը հաշվվում են հետեւյալ ձևով`

տարր ֆոսֆոր (P) = ֆոսֆորի պերօքսիդի պարունակությունը $\times 0,436$,

տարր կալիում (K) = կալիումի օքսիդի (K_2O) պարունակությունը $\times 0,83$,

երկրորդային սնուցող տարրեր պարունակող պարարտանյութերում, ինչպես նաեւ գլխավոր սնուցող տարրեր պարունակող պարարտանյութերում կալցիումի (Ca), մագնեզիումի (Mg), նատրիումի (Na) եւ ծծմբի (S) պարունակությունը կարող է նշվել`

օքսիդների (CaO , MgO , Na_2O , SO_3) տեսքով,

տարրերի (Ca , Mg , Na , S) տեսքով,

միաժամանակ 2 տեսքով,

նշված օքսիդներից համապատասխան տարրը հաշվվում է հետեւյալ ձևով`

կալցիում (Ca) = կալցիումի օքսիդ (CaO) $\times 0,715$,

մագնեզիում (Mg) = մագնեզիումի օքսիդ (MgO) $\times 0,603$,

նատրիում (Na) = նատրիումի օքսիդ (Na_2O) $\times 0,742$,

ծծումբ (S) = ծծմբի եռօքսիդ (SO_3) $\times 0,400$,

երկրորդային սնուցող տարրերը հայտարարվում են ստորեւ նշված նվազագույն քանակությունների առկայության դեպքում`

2% - կալցիումի օքսիդ (CaO) կամ Ca ` 1,4%,

2% - մագնեզիումի օքսիդ (MgO) կամ Mg ` 1,2%,

3% - նատրիումի օքսիդ (Na_2O) կամ Na ` 2,2%,

5% - ծծմբի եռօքսիդ (SO_3) կամ S ` 2,0%:

Գլխավոր սնուցող տարրեր պարունակող պարզ կամ համալիր հանքային պարարտանյութերում եւ երկրորդային սնուցող տարրեր պարունակող հանքային պարարտանյութերում միկրոսնուցող տարրեր` բորի (B), կոբալտի (Co), պղնձի (Cu), երկաթի (Fe), մանգանի (Mn), մոլիբդենի (Mo) կամ ցինկի (Zn) պարունակությունը հայտարարվում է դրանցից միայն մեկի կամ մեկից ավելի պարունակության դեպքում:

Հանքային պարարտանյութում երկրորդային սնուցող տարրը եւ դրա պարունակությունը նշվում են գլխավոր սնուցող տարրի նշանից եւ դրա պարունակությունից հետո` փակագծերում:

Հանքային պարարտանյութի մականշվածքում նշվում է միայն գլխավոր եւ երկրորդային սնուցող տարրերի քանակությունը:

Եթե հանքային պարարտանյութը պարունակում է նաեւ միկրոսնուցող տարր, ապա պետք է նշված լինեն "Պարունակում է միկրոսնուցող տարր" բառերը կամ "Պարունակում է" բառից հետո նշվում է միկրոսնուցող տարրի նշանը:

Պարարտանյութում մեկից ավելի գլխավոր սնուցող տարր պարունակվելու դեպքում դրանք պետք է նշել հետեւյալ հերթականությամբ`

N , P_2O_5 եւ (կամ) P , K_2O եւ (կամ) K , իսկ երկրորդային սնուցող տարրերը` հետեւյալ հերթականությամբ`

CaO եւ (կամ) Ca , MgO եւ (կամ) Mg , Na_2O եւ (կամ) Na , SO_3 եւ (կամ) S :

Եթե միկրոսնուցող տարրերը գլխավոր կամ երկրորդային սնուցող տարրեր պարունակող պարարտանյութի ստացման հումքի նորմալ բաղադրիչներ են, ապա դրանք կարող են հայտարարվել, եթե դրանք առկա են սահմանված նվազագույն քանակություններով:

Միկրոսնուցող տարրերի պարունակությունը նշվում է դրանց ընդհանուր կամ ջրում լուծվող քանակությունը` արտահայտված տոկոսներով:

Խելաթային նյութերի (կոմպլեքսների) կազմի մեջ մտնող միկրոսնուցող տարրը հայտարարվում է պարարտանյութի մեջ դրա տոկոսային մասի պարունակությամբ` նշելով խելաթային նյութի անվանումը կամ դրա սկզբնատառերը:

զ) արտադրող, մատակարարող կազմակերպության անվանումը եւ ապրանքային նշանը (դրա առկայության դեպքում), գտնվելու վայրը,

դ) համաքաշը եւ գտաքաշը (հեղուկ պարարտանյութերի քանակությունը կարող է նշվել, ինչպես ծավալային մասով, այնպես էլ զանգվածային մասով) եւ դրանց թույլատրելի շեղումները,

ե) թողարկման թվականը,

զ) տեղեկություններ պիտանիության ժամկետի մասին,

է) "Պահպանել խոնավությունից" մակագրությունը,

ը) պահման պայմանները (նիտրոֆոսկա եւ ազոտի բարձր պարունակությամբ ազոտական պարարտանյութերի համար՝ սույն տեխնիկական կանոնակարգի 22-րդ եւ 23-րդ կետերով սահմանված հատուկ պայմանները),

թ) ցուցումներ օգտագործման վերաբերյալ,

ժ) նորմատիվ փաստաթղթի նշագիրը:

11. Փոխադրական տարայի մակնշումը, այդ թվում՝ բեռների վտանգավորության դասը եւ ենթադասը, իրականացվում են սույն տեխնիկական կանոնակարգի VIII բաժնով սահմանված ստանդարտների պահանջներին համապատասխան:

12. Արտադրողը, մատակարարը կամ նրա լիազոր ներկայացուցիչը պետք է ապահովեն Հայաստանի Հանրապետությունում իրացվող, Հայաստանի Հանրապետությունում արտադրվող եւ ներմուծվող հանքային պարարտանյութերի մասին սույն տեխնիկական կանոնակարգի 10-րդ եւ 11-րդ կետերով սահմանված տեղեկատվության եւ դրանց օգտագործման հրահանգի բովանդակության տրամադրումը սպառողին՝ հայերենով:

Հանքային պարարտանյութերի փաթեթավորումը, փոխադրումը եւ պահումը

13. Հանքային պարարտանյութերը մատակարարվում են փաթեթավորված կամ առանց փաթեթավորման՝ լցնելով հատուկ բեռնարկղերի կամ փակ ավտոտրանսպորտային միջոցների կամ երկաթուղային փակ վագոնների մեջ:

14. Որոշակի տեսակի հանքային պարարտանյութերի ջերմաստիճանները փաթեթավորումից առաջ կամ առանց փաթեթավորման առաքելու ժամանակ չպետք է գերազանցեն N 6 աղյուսակում նշված ջերմաստիճանները:

Աղյուսակ 6. Հանքային պարարտանյութերի ջերմաստիճանները փաթեթավորումից առաջ

Հանքային պարարտանյութի անվանումը	Առանց փաթեթավորման (լցնովի), օC, նշ ավելի	Փաթեթավորված, օC, նշ ավելի
Կարբամիդ	50	70
Ամոնիումի նիտրատ (սելիտրա)	45	50
Ամոնիումի սուլֆատ	-	40 (թղթյա պարկերում) 50 (թղթյա պոլիէթիլենով լամինապատ)
Սուլֆերֆոսֆատ՝ կրկնակի հատիկավորված	60	45 (թղթյա պարկերում)

		50 (պոլիէթիլէնային եւ լամինապատ պարկերում)	
Սուպերֆոսֆատ՝ հատիկավորված	45	45 (թղթյա բիտումացված կապատիտային խտանյութից միկրոսնուցող տարրերի հավելմամբ կամ առանց դրանց	55 (պոլիէթիլէնային եւ լամինապատ պարկերում)
Նիտրոամոֆոսկա	40	40	
Ամոֆոս	60	45 (թղթյա պարկերում) 60 (պոլիէթիլէնային պարկերում)	
Նիտրոֆոսկա	40	40	

Հանքային պարարտանյութերի փոխադրումը եւ պահումը

15. Փաթեթավորված կամ առանց փաթեթավորման հանքային պարարտանյութերը փոխադրվում են տրանսպորտի բոլոր տեսակներով՝ համաձայն տվյալ տեսակի տրանսպորտով բեռների փոխադրման կանոնների:

16. Հանքային պարարտանյութերի փոխադրման ժամանակ պետք է կիրառել բոլոր միջոցները՝ դրանցով շրջակա միջավայրի աղտոտումը բացառելու համար:

17. Հանքային պարարտանյութերը պետք է պահել փակ տարածքներում՝ պաշտպանելով մթնոլորտային տեղումներից:

18. Հանքային պարարտանյութերի պահման ժամանակ չպետք է թույլ տալ չփաթեթավորված հանքային պարարտանյութերի միմյանց խառնումը:

Հանքային պարարտանյութերի արտադրման, իրացման եւ օգտագործման ժամանակ շրջակա միջավայրի պահպանության պահանջները

19. Հանքային պարարտանյութերը չափավոր վտանգավոր կամ քիչ վտանգավոր արտադրանք են եւ օրգանիզմի վրա ազդեցության աստիճանին համապատասխան դասվում են N 7 աղյուսակում նշված վտանգավորության դասերին:

20. Հանքային պարարտանյութերը ոչ դյուրավատ նյութեր են, բացի ազոտի բարձր (28 տոկոսից բարձր) պարունակությամբ ամոնիակի նիտրատ պարունակող պարզ կամ բարդ պարարտանյութերից:

21. Հանքային պարարտանյութերի հրդեհապայթավտանգավորության բնութագրերը եւ նորմերը, ինչպես նաեւ արտադրական շինությունների աշխատանքային գոտու օդում հանքային պարարտանյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները նշված են N 7 աղյուսակում:

Աղյուսակ 7. Հանքային պարարտանյութերին ներկայացվող պահանջները՝ շրջակա միջավայրի պահպանումն ապահովելու համար

Հանքային | Աշխատան- | Ինքնաբոցա- | Վտանգավոր- | Բնակավայրերի | Հողում |
 | պարարտանյութի | քային գոտու | վառման | լրության | մթնոլորտային | սահմանային |
 | անվանումը | օդում | (բոցավառ- | դասն | ըստ | օդում օրվա | թույլատրելի |

Կարբամիդ	10	715	3-րդ	0,2	-	
Ամոնիումի սուլֆատ	10	-	3-րդ	-	-	
Ամոնիումի նիտրատ (սելիտրա)	10	-	4-րդ	0,3	-	
Սուլֆուրիկ քլորիդի հատիկավորված	5	-	3-րդ	-	-	
Նիտրոամոնիակ	4	520	3-րդ	-	-	
Ամոնիում	6	-	3-րդ	-	-	
Նիտրոֆոսֆատ	5	-	3-րդ	-	-	
Կալիումի քլորիդ	5	-	3-րդ	0,1	560	
Ֆոսֆորիտային ալյուր	6	-	3-րդ	-	-	

22. Նիտրոֆոսֆատ հանքային պարարտանյութի փոխադրման, պահման եւ դրա հետ վարման ժամանակ անհրաժեշտ է բացառել շփումը 110 օC-ից բարձր ջերմության աղբյուրների հետ:

23. Ազոտի բարձր պարունակությամբ ազոտական պարարտանյութերն օքսիդիչ են եւ հրդեհավտանգ: Դրանք 210 օC ջերմաստիճանում, ինչպես նաեւ ծծմբի, ծծմբի հրաքարի (պիրիտի), թթվածնի, սուլֆուրիկ քլորիդի, քլորակրի, մետաղների (հատկապես ցինկի) փոշիների հետ փոխազդելիս քայքայվում են՝ անջատելով ազոտի օքսիդներ եւ թթվածին: Անջատվող թթվածինը՝ վատվող նյութերի (օրինակ՝ պարկերի) առաջացնում է այրում, հրդեհ, իսկ օրգանական նյութերի առկայության կամ ուժեղ հրդեհի դեպքում ամոնիակի նիտրատի քայքայումը կարող է վերածվել պայթյունի:

Ազոտի բարձր պարունակությամբ ազոտական պարարտանյութերի արտադրությունում օգտագործվող նյութերը չպետք է մեծացնեն դրա զգայնությունը ջերմաստիճանի բարձրացման նկատմամբ կամ պայթավտանգավորությունը:

24. Հանքային պարարտանյութերի արտադրական բոլոր շինությունները, ինչպես

նաև դրանց պահեստարանները եւ իրացման փակ շինությունները պետք է ապահովված լինեն օդափոխման համակարգով:

25. Հանքային պարարտանյութերի հետ բոլոր աշխատանքներն անհրաժեշտ է կատարել պահպանելով դրանց պահման, փոխադրման եւ հանքային պարարտանյութերի հետ

վարման սանիտարական կանոններն ու նորմերը՝ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից:

26. Հանքային պարարտանյութերի արտադրական շինություններում, պահեստարաններում, իրացման կետերում պետք է փակցված լինեն հանքային պարարտանյութերի հետ վարման ժամանակ անվտանգության պահանջների պահպանման վերաբերյալ համապատասխան հրահանգներ, որոնք պետք է ներառեն սույն տեխնիկական կանոնակարգի 25-րդ կետով սահմանված սանիտարական կանոններն ու նորմերը:

V. ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՎԱՍՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ

27. Սույն տեխնիկական կանոնակարգի պահանջներին հանքային պարարտանյութերի համապատասխանությունը հավաստելու համար արտադրողը, մատակարարը կամ նրա լիազոր

ներկայացուցիչը պետք է ունենան Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի օգոստոսի 12-ի "Արտադրանքի եւ ծառայությունների համապատասխանության պարտադիր հավաստման ընթացակարգերի սխեմաները հաստատելու մասին" N 1170-Ն որոշմամբ սահմանված 2h-4h հայտարարագրման սխեմաներից որեւէ մեկով հավաստված համապատասխանության հայտարարագիր կամ սերտիֆիկացման 2ս-6ս սխեմաներից որեւէ մեկով հավաստված համապատասխանության սերտիֆիկատ: Արտադրողը, մատակարարը կամ

նրա լիազոր ներկայացուցիչը հանքային պարարտանյութերի փոխադրական տարաների վրա

եւ (կամ) ուղեկից փաստաթղթերում կարող են նշել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի սեպտեմբերի 9-ի "Համապատասխանության նշանի պատկերը, դրան ներկայացվող տեխնիկական պահանջները եւ կիրառման կարգը սահմանելու մասին" N 1281-Ն որոշմամբ սահմանված ձևի համապատասխանության նշան՝ կիրառելով համապատասխանությունը հավաստող սերտիֆիկացման մարմնի նույնականացման նշագիրը:

28. Սերտիֆիկացման մարմինը փորձարկումներ կատարելու նպատակով հանքային պարարտանյութերի նմուշառումն իրականացնում է արտադրողի, մատակարարի կամ նրա լիազոր ներկայացուցչի մասնակցությամբ՝ տվյալ խմբաքանակը բնորոշող նվազագույն բավարար քանակով՝ սույն տեխնիկական կանոնակարգի VIII բաժնով սահմանված նմուշառման ստանդարտին համապատասխան:

29. Հանքային պարարտանյութերի նույնականացման գործընթացում ստուգվում է դրանց փաթեթավորման տարաների վրա անմիջապես կամ դրանց փակցված պիտակների վրա

կատարված մականշվածքի համապատասխանությունն ապրանքաուղեկից փաստաթղթում տրված

տեղեկատվությանը:

30. Հավատարմագրված փորձարկման լաբորատորիան փորձարկումները պետք է կատարի սույն տեխնիկական կանոնակարգի VIII բաժնով սահմանված փորձարկման մեթոդների ստանդարտներին համապատասխան:

31. Սերտիֆիկացման մարմինը հայտատուին համապատասխանության սերտիֆիկատ հանձնելու ժամանակ նրա հետ կնքում է համապատասխանության սերտիֆիկատի օգտագործման մասին պայմանագիր, եթե սերտիֆիկացումն իրականացվել է

համապատասխանության հավաստման 2ս, 3ս, 4ս կամ 5ս սխեմայով:

32. Համապատասխանության հայտարարագրի կամ համապատասխանության սերտիֆիկատի գործողության ժամկետի ընտրությունը պետք է կատարվի ըստ համապատասխանության հավաստման իրականացված սխեմայի՝

2հ կամ 2ս սխեմայի դեպքում՝ 12 ամիս,

3ս սխեմայի դեպքում՝ 24 ամիս,

3հ, 4ս կամ 5ս սխեմայի դեպքում՝ 36 ամիս,

4հ կամ 6ս սխեմայի դեպքում՝ գործողության ժամկետը սահմանվում է՝ հաշվի առնելով հանքային պարարտանյութերի պիտանիության ժամկետը:

33. "Համապատասխանության գնահատման մասին" Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան սերտիֆիկացված հանքային պարարտանյութերի համապատասխանության հսկողությունն իրականացվում է համապատասխանության սերտիֆիկատի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում՝ առնվազն տարեկան մեկ անգամ՝ սույն տեխնիկական կանոնակարգի 30-րդ կետում նշված պայմանագրով սահմանված ժամկետներում:

34. Համապատասխանության հսկողության արդյունքների հիման վրա, "Համապատասխանության գնահատման մասին" Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան՝ սերտիֆիկացման մարմինն իրավունք ունի պահպանելու իր կողմից տրված համապատասխանության սերտիֆիկատի գործողության ժամկետը կամ այն կասեցնելու կամ դադարեցնելու: Համապատասխանության սերտիֆիկատի գործողության կասեցման եւ դադարեցման պայմանները սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի օգոստոսի 12-ի N 1170-Ն որոշմամբ:

Համապատասխանության սերտիֆիկատի գործողությունը կասեցնելու կամ դադարեցնելու դեպքում սերտիֆիկացման մարմինը դրա մասին տեղեկացնում է համապատասխանության սերտիֆիկատը տնօրինողին եւ գրավոր ծանուցում ստուգումներ իրականացնող իրավասու մարմիններին:

VI. ՉԱՓՈՒՄՆԵՐԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ

35. Հանքային պարարտանյութերի չափումների միասնականության ապահովումը պետք է իրականացվի "Չափումների միասնականության ապահովման մասին" Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

VII. ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

36. Սույն տեխնիկական կանոնակարգի պահանջներին հանքային պարարտանյութերի համապատասխանության պետական վերահսկողությունը պետք է իրականացվի "Համապատասխանության գնահատման մասին" Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

VIII. ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՍՏԱՆԴԱՐՏՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

Աղյուսակ 8.

Ստանդարտի նշագիրը	Պահանջներ եւ փորձարկման մեթոդներ սահմանող ստանդարտի անվանումը
-------------------	---

1	2
ԳՕՍՍ 2 (4-րդ բաժին)	Սեյիտրա՝ ամոնիակային. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 12.1.005	Աշխատանքի անվտանգության ստանդարտների համակարգ. Աշխատանքային գոտու օդին ներկայացվող ընդհանուր սանիտարահիգիենիկ պահանջներ
ԳՕՍՍ 12.3.037	Աշխատանքի անվտանգության ստանդարտների համակարգ. Հանքային պարարտանյութերի կիրառումը գյուղացիական եւ անտառային տնտեսություններում. Անվտանգության ընդհանուր պահանջներ
ԳՕՍՍ 12.1.007	Աշխատանքի անվտանգության ստանդարտների համակարգ. Վնասակար նյութեր. Դասակարգում եւ անվտանգության ընդհանուր պահանջներ
ԳՕՍՍ 2081 (4-րդ բաժին)	Կարբամիդ. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 4568 (6-րդ բաժին)	Կալիումի քլորիդ. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 5716 (3-րդ բաժին)	Ալյուր՝ ֆոսֆորիտային. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 5956 (3-րդ բաժին)	Սուպերֆոսֆատ՝ հատիկավորված, ապատիտային խտանյութերից, միկրոտարրերի ավելացմամբ եւ առանց ավելացման. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 9097 (4-րդ բաժին)	Ամոնիումի սուլֆատ. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 11365 (3-րդ բաժին)	Նիտրոֆոսկա. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 14192	Մակնշում՝ բեռների
ԳՕՍՍ 16306 (4-րդ բաժին)	Սուպերֆոսֆատ՝ կրկնակի հատիկավորված. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 18918 (4-րդ բաժին)	Ամոֆոս. Տեխնիկական պայմաններ
ԳՕՍՍ 19433	Բեռներ՝ վտանգավոր. Դասակարգում եւ մակնշում
ԳՕՍՍ 19691 (4-րդ բաժին)	Նիտրոամոֆոսկա. Տեխնիկական պայմաններ

ԳՕՍՍ 20851.3	Պարարտանյութեր հանքային. Կալիումի զանգվածային մասի որոշման մեթոդներ
ԳՕՍՍ 20851.2	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ֆոսֆատների որոշման մեթոդներ
ԳՕՍՍ 20851.4	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ջրի որոշման մեթոդներ
ԳՕՍՍ 20851.4	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ջրի որոշման մեթոդներ
ԳՕՍՍ 21560.1	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Հատիկային կազմի որոշման մեթոդ
ԳՕՍՍ 21560.2	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Հատիկների ստատիկ ամրության որոշման մեթոդ
ԳՕՍՍ 21560.5	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Փխրունության որոշման մեթոդ
ԳՕՍՍ 28512.1	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Լցման խտության որոշման մեթոդներ՝ խտացմամբ
ԳՕՍՍ 28990	Պարարտանյութեր. Ամոնիումային ազոտի որոշման տիտրոմետրիկ որոշում. Նատրիումի հիդրօքսիդով մշակման ժամանակ ամոնիակ անջատող այլ նյութերի առկայությամբ
ԳՕՍՍ 29288	Պարարտանյութեր՝ ազոտի բարձր պարունակությամբ. Ամոնիումի նիտրատ. Յուղը պահելու ունակության որոշման
ԳՕՍՍ 29313	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ամոնիումային ազոտի որոշման մեթոդ (տիտրոմետրիկ) թորումից հետո
ԳՕՍՍ 30181.1	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ազոտի պարունակության որոշման մեթոդներ
ԳՕՍՍ 30181.3	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Նիտրատային ձևով ազոտ պարունակող պարարտանյութերում ազոտի զանգվածային մասի որոշման մեթոդ
ԳՕՍՍ 30181.9	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Բարդ պարարտանյութերում ընդհանուր ազոտի զանգվածային մասի որոշման մեթոդ (թորման մեթոդ՝ քրոմով նիտրատային ազոտի վերականգնմամբ եւ օրգանական ազոտի հանքայնացմամբ)
ԳՕՍՍ 30182	Պարարտանյութեր՝ հանքային. Ընդհանուր պահանջներ, նմուշառում
ԳՕՍՍ Ռ 50335	Պարարտանյութեր՝ օրգանահանքային "Բիոգում". Տեխնիկական (3-րդ բաժին) պայմաններ
ԳՕՍՍ Ռ 50611	Պարարտանյութեր՝ համալիր օրգանահանքային. Տեխնիկական (5-րդ բաժին) պայմաններ

